

Література

1. Калаур С.М. *Теорія і методика професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності: монографія*. Тернопіль: Осаджа Ю.В., 2018. – 456 с.
2. Повідайчик О.С. *Формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності в процесі професійної підготовки: монографія*. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК», 2018. – 477 с.
3. *Стандарт вищої освіти України зі спеціальності «231 Соціальна робота» [Електронний ресурс] // Наказ Міністерства освіти і науки України. – 24.04.2019 р. № 557 – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>.*

ЗМІНА МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ ГІМНАЗІЇ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕВАГ

Т.О. Лукіна

доктор наук з державного управління,
кандидат педагогічних наук, професор,

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ

Процес модернізації освітньої системи України, що відбувається останніми роками, спрямований на впровадження так званого компетентнісного підходу до навчання [8]. Цей складний і багатогранний процес досліджується багатьма вченими з різних позицій у теоретичному і практичному контекстах на всіх рівнях освіти, у тому числі на рівні загальної середньої освіти [1; 7; 8].

У запровадженому Державному стандарті початкової освіти, а також у проекті Державного стандарту базової середньої освіти робиться акцент на формуванні ключових компетентностей, які, на думку С. Паламар, можна розглядати як «готовність і здатність до застосування знань у нетипових, життєвих ситуаціях; знаходження нового способу розв'язання проблеми» тощо [6, с.274]. Серед ключових компетентностей у контексті нашого дослідження представляє інтерес навчання впродовж життя, сутність якого у

проекті Державного стандарту базової середньої освіти тлумачиться як «здатність до визначення власних потреб у плані розвитку компетентностей, застосування різних способів розвитку компетентностей, пошуку можливостей для навчання й розвитку, спроможність вчитися й працювати як у колективі, так і самостійно, організовувати своє навчання, оцінювати його й ділитися його результатами з іншими, шукати підтримки, коли вона потрібна» [4].

Проте, орієнтація змісту освіти на формування результатів навчання у формі конкретних ключових і предметних компетентностей учнів потребує застосування адекватних технологій та інструментів їх оцінювання.

Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) як форма проведення державної підсумкової атестації (ДПА) випускників закладів загальної середньої освіти успішно реалізується у багатьох країнах світу, у т.ч. і в Україні, що зумовлено певними його перевагами, а саме: можливість забезпечити зменшення корупційних проявів, уніфікованість і технологічність процедури проведення тестування та оцінювання його результатів, підвищення справедливості та об'єктивності оцінювання, підвищення відповідальності вчителів та їх мотивації до удосконалення освітніх технологій та деякі інші. Ми зазначали чимале значення ЗНО для забезпечення підвищення рівності у доступі до освіти [2]. Не можна сказати, що чинна технологія ЗНО повністю позбавлена недоліків, є абсолютно надійним і об'єктивним способом проведення ДПА випускників шкіл, але його переваги у порівнянні з класичною формою проведення випускних державних іспитів очевидні.

Результати проведеного С. Науменко дослідження свідчать про те, що ця форма атестації учнів у багатьох країнах, зокрема в Азербайджані, Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Російській Федерації та інших, використовується також і при проведенні державних випускних іспитів по завершенню навчання в основній (базовій) школі [5]. Не є виключенням і Україна. Заплановано перехід до проведення ДПА випускників гімназій у формі ЗНО.

Але, чи настільки доречним є використання цієї технології у чинному форматі? Проведений нами аналіз завдань, що пропонувалися для ЗНО після 11 класу, показав, що переважна більшість є «безликими», орієнтованими на перевірку знань і навичок і застосування у стандартних ситуаціях, і зовсім не прийнятні для вимірювання рівня сформованості ключових компетентностей, наприклад, здатності до навчання впродовж життя, або знаходження рішення у нетиповій ситуації та застосування знань вирішення життєвих завдань.

До недоліків ЗНО, що характеризують недосконалість технології його організації та проведення, на наш погляд, можна віднести наступні: а) монополізм суб'єкта проведення ЗНО, а значить, відсутність у нього стимулів для удосконалення чинної моделі проведення оцінювання та можливість порушення процедури, у т.ч. з метою отримання певної особистої вигоди; б) відсутність гнучкості, зручного механізму складання ЗНО (зокрема, відсутність права на повторне складання цього іспиту та жорстка прив'язка до конкретних дат), незначна орієнтація на потреби здобувача освіти; в) висока вартість організації такого тестування, а невизначеність остаточно на сьогодні статусу результатів його складання учнями по завершенню навчання у гімназії означає нераціональне використання коштів та інших ресурсів на його проведення; г) недосконалість змісту завдань, недостатня їх орієнтація на перевірку функціональної грамотності випускників; ґ) достатньо висока стресовість; д) неготовність значної кількості вчителів, що працюють з учнями гімназій, до проведення підготовки до ЗНО [3] тощо.

Зважаючи на це, можна припустити доцільність запровадження проведення ДПА у формі ЗНО в основній школі за умови, якщо за його результатами буде здійснюватися розподіл учнів за профілями навчання у старшій школі або ж формулюватимуться рекомендації для продовження навчання у системі професійно-технічної (професійної) освіти.

Література

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. –112 с.
2. Лукіна Т.О. ЗНО випускників гімназій як інструмент успішної реалізації політики рівного доступу до освіти в Україні // Сучасний рух науки: тези доп. VIII міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 3-4 жовтня 2019р. – Дніпро, 2019. – Т.2. – 703 с. – С. 417 – 422. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.wayscience.com/konferentsiya-8-3-4-zhovtnya-2019/>
3. Лукіна Т.О. Проблеми підготовки педагогів до зміни методики проведення державної підсумкової атестації випускників основної школи // Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2019. – 139 с. – С. 68-70.
4. Міністерство освіти і науки пропонує для громадського обговорення проект Державного стандарту базової середньої освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti>. (дата звернення 16.10.2019р.)
5. Науменко С. Зовнішнє незалежне оцінювання по закінченню закладів базової середньої освіти у країнах близького зарубіжжя / Світлана Науменко // Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації : матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг. ред. О. І. Локишиної. - Київ-Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. – С. 133-135.
6. Паламар Світлана. Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти / С. Паламар // Електронне наукове фахове видання «Освітологічний дискурс». – 2018. – № 1–2 (20–21). – С. 267-278. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23964/1/Palamar_S_P%20PPD_PI_2018.pdf.
7. Рудницька К.В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція» «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми / К.В. Рудницька // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Вип. 1 (38). – С.241-244.

8. Семібрат А.Л., Самойленко Н.І. Компетентнісний підхід у сучасному вітчизняному і зарубіжному освітньому просторі // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». – 2016. – Вип. LXIX, Т. 2. – С. 134-138.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНОЇ ОСВІТИ

О.А. Павлик,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри початкової освіти,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг

Сучасний освітній дискурс поставив перед освітянами ряд важливих питань, пов'язаних із визначенням мети та очікуваних результатів навчання, основних підходів до організації навчально-виховного процесу, що позначилося на зміні освітньої парадигми. У нормативних документах, що регулюють освітню діяльність, серед пріоритетів визначено запровадження компетентнісного навчання на всіх рівнях освіти. Так, зокрема, у Законі України «Про освіту», як і в інших документах, що регулюють освітній процес, магістральним визначається компетентнісний підхід, що передбачає формування ключових, метапредметних або надпредметних та предметних компетентностей. У нормативних документах визначено сутність поняття «компетентність» як мету і результат навчання на певному рівні освіти, що являє собою «динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність» [3].

У професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» також акцентовано увагу на компетентнісній складовій і визначено професійні компетентності відповідно до таких трудових функцій:

- 1) планування і здійснення освітнього процесу, забезпечення і підтримка навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі та родині,